

Statsforvalteren

i Østfold, Buskerud, Oslo og Akershus

Vår dato:

01.04.2025

Vår ref:

2024/39742

Deres dato:

Deres ref:

Hol kommune
Ålmannvegen 8
3576 HOL

Saksbehandler
Ida Holm Espenes

Statsforvalteren besvarer spørsmål om kommunens adgang til å behandle sak på nytt - Hol - 55/238 - Haugastøl - klage vedr oppføring av hytte på fritidseiendom

Statsforvalteren viser til e-post 21. mars 2025. I e-posten viser kommunen til at det i kommunestyret i Hol kommune ble fremsatt krav om at en klagesak, som har vært behandlet av Statsforvalteren som klageinstans, settes opp på sakslisten i kommunestyrets neste møte (10. april 2025).

I vårt vedtak av 25. februar 2025 opprettholdt vi kommunens vedtak av 1. juli 2024 i sak 485/24 om avslag på søknad om tillatelse til oppføring av fritidsbolig med dispensasjon fra plankravet i bestemmelser til kommuneplanens arealdel.

Dere ønsker svar på om 1/3 av kommunestyret etter kommuneloven § 11-3 kan sette opp igjen en sak på sakslisten som har vært behandlet av Statsforvalteren som en klagesak. Alternativt om tiltakshaver må sende inn en ny søknad for at saken skal kunne behandles på nytt. Kommunen har ikke opplyst om bakgrunnen for kravet/ønsket om at saken settes opp på sakslisten.

Om mulig ber dere om å få et svar innen 2. april 2025.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren er klageinstans for vedtak etter plan- og bygningsloven. Vi kan derfor ikke ta stilling til konkrete saker før vi eventuelt får saken til behandling. Vi har besvart spørsmålet på generelt grunnlag.

Kommunens omgjøringsadgang når et overordnet organ har behandlet saken

Forvaltningsloven har ingen bestemmelse om kommunens/underinstansens adgang til å omgjøre et vedtak når et overordnet organ/klageinstans har tatt stilling til vedtaket.

E-postadresse:
sfospost@statsforvalteren.no
Sikker melding:
www.statsforvalteren.no/melding

Postadresse:
Pb 325
1502 Moss

Besøksadresse:
Moss: Vogts gate 17
Drammen: Dr. Hansteinsgate 9
Oslo: Stensberggata 27

Telefon: 69 24 70 00
www.statsforvalteren.no/os
Org.nr. 974 761 319

I NOU 2019:5, ny forvaltningslov, står det følgende¹:

Gjelder omgjøringen et spørsmål der det overordnede organet inntok et annet standpunkt enn underinstansen, kan overinstansens standpunkt betraktes som en instruks til underinstansen i saken. Det vil iallfall være lite lojalt av underinstansen å endre det vedtaket som en klageinstans eller overordnet organ har truffet, hvis det betyr å legge til grunn et synspunkt som det overordnede organet har tatt avstand fra.

Når overinstansen treffer et nytt vedtak som tar selvstendig stilling til saken og kommer i stedet for underinstansens vedtak, kan man dessuten strengt logisk si at det ikke lenger foreligger noe vedtak av underinstansen som den kan omgjøre i medhold av reglene om omgjøring av eget vedtak. Men hvis klageinstansens vedtak går ut på at klagen ikke tas til følge, enten det sies slik at klagen blir forkastet eller at underinstansens vedtak blir stadfestet, lar det seg fortsatt si at det i realiteten er underinstansens vedtak som fastslår rettsstillingen.

Spørsmålet kan i praksis lettest oppstå der omgjøring blir aktuelt på grunn av endrete forhold etter at klagesaken ble avgjort. I slike tilfeller, og særlig hvis det gjelder vedtak som ble stadfestet av klageinstansen eller spørsmål som klageinstansen ikke gikk nærmere inn i, vil underinstansens omgjøring ikke ha preg av en overprøving av klageinstansens standpunkt. Det kan være lite hensiktsmessig om det forhold at en klageinstans eller overordnet myndighet har behandlet og avgjort saken, alltid skal gjøre at denne instansen må ta stilling til omgjøring på grunn av endrete forhold. Det er ikke nødvendigvis praktisk å gjøre underinstansens omgjøringsadgang i slike tilfeller avhengig av at det overordnede organet i sitt vedtak har delegert slik myndighet til underinstansen, også fordi en slik delegering kan bli misoppfattet som en oppfordring til å benytte omgjøringsreglene. I de tilfellene hvor det overordnede organet bare har behandlet en enkelt side av vedtaket, behøver ikke det ses som noe hinder for at underinstansen kan omgjøre (endre) andre sider av vedtaket.

Utvalget er blitt stående ved at disse spørsmålene fortsatt kan overlates til praksis.

Problemstillingen er også tatt opp av Lovavdelingen i et brev til Landbruksdepartementet² hvor de blant annet uttaler, under punkt. 2.1, «Generelt. Omgjøringsbegrepet»:

I en ny sak står forvaltningen – iallfall som utgangspunkt – fritt til å treffe avgjørelse ut fra det samme kompetansegrunnlaget som ved behandlingen av den første søknaden. Ved omgjøring kan forvaltningsloven § 35 eller alminnelige forvaltningsrettslige regler begrense forvaltningens kompetanse ved behandling av den andre søknaden.

Avgjørelsen av en ny sak skjer i førsteinstansen (kommunen). En sak om omgjøring må – iallfall som utgangspunkt – avgjøres av den instansen som endelig avgjorde den første søknaden.

...

Slik forvaltningsloven § 35 i dag er utformet, omfatter omgjøringsbegrepet endringer i et tidligere vedtak uansett hva som er årsaken til endringen, herunder:

¹ Punkt 25.6.3.3 «Vedtaksorganets omgjøringsadgang når et overordnet organ har behandlet saken».

² Uttalelse av 18. januar 2006, JDLOV-2005-4106, [JDLOV-2005-4106 - Lovdata Pro](#)

- mangler ved det tidligere vedtaket (feil fakta, uriktig forståelse av rettsreglene, svakheter ved de overveielserne eller den saksbehandlingen som gikk forut for vedtaket),
- et nytt syn på saken uten at det foreligger noen endring i de faktiske eller rettslige omstendighetene som vedtaket bygger på og
- endringer i det faktiske eller rettslige grunnlaget for vedtaket som har inntruffet etter det opprinnelige vedtaket

Under punkt 2.3, «flere private interesserte» står det at:

I praksis har det oppstått spørsmål om en sak om behandling av ny søknad om byggetillatelse som innebærer en gjentakelse av en tidligere søknad som har blitt avslått, regnes som ny sak eller en sak om omgjøring. I saken inntatt i Sivilombudsmannens årsmelding 1980 s. 103 (Somb-1980-57) forutsatte Ombudsmannen at forvaltningslovens omgjøringsregler regulerte et slikt tilfelle, men reglene var ikke til hinder for behandling av en ny søknad. Backer, Naturvern og naturinngrep (1986) s. 806, jf. s. 784 ved og i note 1 er kritisk til at tilfellet ble behandlet som et spørsmål om omgjøring; i samme retning Frihagen, Forvaltningsloven kommentarutgave 2. utg. (1986) bind II s. 750-751

Og under punkt 2.4 «Anmodning om omgjøring i stedet for ny søknad»:

Selv om parten har adgang til å fremme en ny sak gjennom ny søknad, kan vedkommende i stedet begjære omgjøring av vedtaket om avslag. Det kan også være at forvaltningsorganet på eget initiativ tar opp igjen saken med sikte på å vurdere omgjøring. De to mulighetene – ny sak og omgjøring – vil ikke uten videre gjensidig utelukke hverandre.

Etter reglene om omgjøring har den private parten ikke i samme grad som i en ny sak krav på at saken tas opp til realitetsbehandling. Dersom overinstansen har behandlet den tidligere saken, er utgangspunktet videre at overinstansen skal behandle spørsmålet om omgjøring av det opprinnelige vedtaket. Unntak fra det siste kan forekomme. Her nøyer vi oss med å vise til Frihagen, Forvaltningsloven kommentarutgave, 2. utg. (1986) bind II s. 741. Vi minner også om at forvaltningsloven § 36 vil gjelde i en sak om omgjøring. Ordlyden i bestemmelsen dekker derimot ikke behandling av en ny søknad.

Frihagen skriver i den nevnte boka, på side 741:

Et organ kan ikke uten videre omgjøre en avgjørelse truffet eller stadfestet av et overordnet organ. Således må det være klart at et forbud gitt av et overordnet organ, ikke fritt kan oppheves av underinstansen selv om det er tale om vedtak som i og for seg kunne treffes av underinstansen. Vi kan derimot etter norsk rett neppe uten videre anse førsteinstans avskåret fra å lempe på et forbud eller innvilge en avslått søknad fordi saken er behandlet og avgjørelsen stadfestet av overordnet organ som klagesak – i hvert fall på områder der det er tale om en mer løpende regulering og det nå foreligger andre forhold.

Kommunen har ikke opplyst om bakgrunnen for kravet/ønsket om at saken settes opp på sakslisten.

Kommunen kan henvise tiltakshaver til å søke om det samme tiltaket på nytt. Ny søknad skal behandles på ordinær måte, inkludert nabovarsling og høring av berørte myndigheter.

Dersom tiltakshaver ønsker omgjøring, er det vår vurdering at minst 1/3 av kommunestyrerepresentantene kan be om å få satt saken om mulig omgjøring på sakslisten, jf. kommuneloven § 11-3.

Kommunestyret må selv vurdere om det har adgang til å omgjøre vedtaket i lys av det overnevnte, herunder om «det er tale om en mer løpende regulering og det nå foreligger andre forhold». Se ellers om vilkårene for omgjøring under, herunder kravet til varsling før et eventuelt omgjøringsvedtak.

Vilkårene for omgjøring av vedtak uten klage, jf. forvaltningsloven § 35

Kommunestyret må videre vurdere om vilkårene for omgjøring er til stede, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd:

Et forvaltningsorgan kan omgjøre sitt eget vedtak uten at det er påklaget dersom

- a) endringen ikke er til skade for noen som vedtaket retter seg mot eller direkte tilgodeser eller
- b) underretning om vedtaket ikke er kommet fram til vedkommende og vedtaket heller ikke er offentlig kunngjort, eller
- c) vedtaket må anses ugyldig.

Et vedtak om omgjøring av et enkeltvedtak er et nytt enkeltvedtak. Det gjelder hva enten omgjøringen bare endrer det opprinnelige vedtaket eller opphever det helt. En sak om omgjøring må derfor behandles i samsvar med lovens regler om enkeltvedtak og kan påklages, jf. forvaltningsloven kapittel IV-VI.³

Etter forvaltningsloven § 3 første ledd vil kap. IV-VI gjelde ikke bare selve vedtaket, men også den forutgående saksbehandling. Dette betyr at reglene om enkeltvedtak vil gjelde i alle situasjoner hvor et vedtak tas under ny vurdering med omgjøring som mulig utfall, også om resultatet i siste instans blir at vedtaket blir stående uendret. En beslutning om ikke å ta saken opp på ny, for eksempel som svar på en anmodning fra en part om omgjøring av klageinstansens vedtak, vil derimot etter lovens systematikk *ikke* være et enkeltvedtak.⁴

Partene i saken/berørte myndigheter må varsles/gis mulighet til å uttale seg før et eventuelt omgjøringsvedtak.

Med hilsen

Anne Danielsen Haugland
seksjonssjef
juridisk avdeling

Ida Holm Espenes
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent

³ NOU 2019:5, ny forvaltningslov, pkt. 25.8.

⁴ Norsk Lovkommentar ved Jan Fridthjof Bernt, note 897.